

(Utkast: Leksikalske paralleller: A(gne) - S(kar))

”Låneord” og synonymer i lulesamisk

Innledning og metode

I det følgende har jeg plukket ut ord og setninger fra en norsk-lulesamisk ordbok av Anders Kintel (2012 lulesamisk.ordbok@samediggi.no). Jeg ser her på likhet i ordlyd mellom mulige synonymer for å belyse leksikale paralleller (”låneord” og synonymer) og språklig likhet ved å sammenlikne ordene slik de foreligger i dag (både fonologisk og semantisk). Samtidig har jeg i mente ulik lydlære for en rekke vokaler og konsonanter mellom ulike språk som da også har endret seg gjennom tiden. Eksempelvis forveksles v med både eu, f, p(h) og b når man sammenlikner germansk, latin og spansk språk. Videre er latin/spansk u lik vår o, mens o er lik vår å. Jeg har derfor gitt den lulesamiske á-en litt slingringsmonn hvor den tidvis trekkes fra lang a til både å og o så parallellene kommer tydeligere fram. Tilsvarende blir mange av ”låneordene” mer tydelige når man benytter *b*, *d* og *g* som *p*, *t* og *k*.

Ordenes betydning er stadig i endring og de både tillempes og fratrekkes innhold fra generasjon til generasjon, og mellom land og regioner. Likevel vurderer jeg ikke de undersøkte parallellene nedenfor som tilfeldige, da jeg mener det er mer sannsynlig at de i større grad avslører pidgin- og kreoliserings-prosesser tilegnet gjennom handel og interaksjon mellom grupper, gjennom både historisk og forhistorisk tid.

Man kan fritt hevde at deler av disse parallellene eller låneordene er vide spekuleringer med rom for flere feilslutninger, men når omfanget er såpass omfattende så betviler jeg heller de etablerte, språkhistoriske metodene i lingvistikken. Videre vil jeg rette et kritisk søkelyset mot sekkebetegnelse ”norrønt” og ”germansk” da disse (politisk potente og) kulturnasjonalistiske termene tradisjonelt er blitt benyttet ukritisk om et omfattende, og tilsynelatende godt blandet vokabular i Nord-Europa mot inngangen av yngre jernalder, med paralleller både mot Kola, Gibraltar og Svartehavet.

Pre-/proto-/ur-betegnelser om språk (disse ”rekonstruerte” ”indoeuropeiske” språkene) behandler jeg følgelig som rene fiksjoner basert på 1800-tallets evolusjonistiske kulturkrets-ideer, hvor høyerestående kulturer sprer om seg med ord

som laverestående kulturer tar til seg i en kategorisk ensrettet påvirkning. *Kognater* og andre komparative termer som behandler språklige ”arter” som biologisk beslektet, anser jeg som meningsløse begreper i denne sammenlikningen. I det følgende behandler jeg derfor disse språklige ”tvillingene” som paralleller, eventuelt låneord (med gåseøyne) uten at jeg nødvendigvis tar stilling til hvilken vei ”lånet” kan ha gått.

Språk utvikles gjennom menneskelig interaksjon med et hav av faktorer eller tilfeldigheter involvert, og hvor hardtslående økonomiske/ideologiske/politiske føringer foruten store vulkanutbrudd med påfølgende klimaendringer (fimbulvinter og lille istid), sult, pest og øvrige epidemier, har ført til dramatiske endringer i både folketall og dermed også språkutvikling, i ulike regioner. Videre defineres skriftspråk av styrende administrasjonssentere, ”kolonister”, klostere, universiteter, og senere nasjonale rettskrivningsnormer, som tidvis reformeres eller forsvinner ut av historien. Tilsvarende endret da også Oluf Rygh stedsnavn i hele Norge (NG) i sitt nasjonale embete fra slutten av 1800-tallet (Rygh 1897-1924).

Vinnerne skriver historien, og våre historiefaglige tradisjoner og metoder i Norge og i Norden forøvrig er preget av høyre-politisk ideologi og sosialdarwinisme (Manchester-liberalisme) som etablerte seg på midten av 1900-tallet, hvorpå Oluf Rygh (1867) og Hans Hildebrand (1866) fikk innført en hypotetisk ”nordisk” (flint-) steinalderkultur i Skandinavia som ble stadfestet av Oscar Montelius i 1876. Dermed kunne de ignorere å snakke om samisk kultur og språk i Sør-Skandinavia og dets potensielle implikasjoner på de skandinaviske språkene.

Knut Bergsland tilbakeviste Yngvar Nielsens fremrykningshypotese mellom 1970-1990-tallet, som gjensidig understøttet Oluf Ryghs arbeider om samiske avgrensning til Nord-Trøndelag i *Norske Gaardnavne* (Rygh 1897, 1999a). Likevel ble Ryghs arbeider stående, da han fortsatt hadde trofaste tilhengere i Jørn Sandnes (jfr. forordet i Rygh 1999a) og Ola Stemshaug (jfr. Sandnes og Stemshaug 1976) som jevnlig har fremmet Ryghs arbeider ved universitetet i Trondheim.

Just Knud Qvigstad var da også en aktiv høyremann ved siden av språkforsker-embete, og hans arbeider omkring samiske stedsnavn og språk i 1893 hvilte nok også i stor grad på Ryghs og Nielsens nasjonaliserte fremstillinger.

Tatt i betraktning den strengt nasjonaliserte retorikken innad i historiefagene fra slutten av 1800-tallet, mener jeg tiden nå er moden for en ny undersøkelse av det Lulesamiske språket, og en ny diskusjon omkring språkutviklingen i Norden i lys av tidligere tiders svært politiserte fremstillinger. I tillegg kommer det arkeologiske omfanget av samiske kulturminner og stedsnavn i Sør-Norge, fellestrekk i mytologien hos både ”norrøne” og samer, og de historiske kildene som plasserer *samer/finner/phinnoi* i Sør-Skandinavia og på kontinentet i romertid, noe våre nasjonalbyggerne har hatt en tendens til å ignorere.

Grunnen til at jeg har valgt meg ut lulesamisk fremfor sørsamisk er fordi jeg regner med at mye mer av det maritime vokabularet er beholdt i det lulesamiske, i motsetning til de gjenværende sørsamene som er blitt fortrent fra kystene lengre sør, og mot de ”ripheiske fjellområder” (jfr. Adam av Bremen) på et tidligere tidspunkt. Eksemplene er da hentet fra Anders Kintel lulesamiske ordbok (2012), dersom ikke annet er notert i parentes. Alle ordene er da også krysssjekket opp mot både NAOB.no for norrøne referanser og etymonline.com for videre paralleller. For de aller fleste tilfellene postuleres eller foreslås et ”norrønt” opphav, men med det omfattende omfanget som foreligger mener jeg man like gjerne kan utlede et samisk opphav, og dermed kan man kanskje åpne for et ”felles opphav”.

ERGO virker ikke den historiske-/komparative lingvistikken lengre å være anvendbar eller relevant i dette tilfellet, hvor man heller må se til alternative forståelser av språkutvikling som i større grad vektlegger pidginisering og kreolisering i prosessene (jfr. McWorther 2018). Og hvor man heller må vurdere nærliggende fonetisk og semantisk likhet (uavhengig av tidsforløp) som reelle indikasjoner på tidligere kontakt og felles referanser. Særlig når avstanden omkring Nordsjøen og langs Atlanterhavskysten i Vest-Europa, og på de større vannveiene gjennom Europa ikke synes å representere noen barriere, men heller en ”fast track” for handel og samferdsel, uavhengig av etnisk og språklig tilhørighet.

Dersom man benytter *á* som stedvis både *a, o, u, æ, ø, å*, og *b, d, g* som *p, t* og *k* så synes disse parallellene å komme tydeligere til uttrykk. I tillegg må man stedvis betrakte *b* som *v*, og se bort fra endeledde som *-dit, -it, -at, -et, -ot, -as* og liknende.

Norsk - Lulesamisk

A

Agne - ávnnit

Aldri – ihkenis (ikke)

Alvor - alvot

Ambolt – stádde (sté, jmf. Stetind, men også i betydning støtte, og stødig)

Anker - áŋker

Arbeide (handle/gjøre) – barggo (bargo/bargar på spansk)

Arg/bisk – moarrá (å murre)

At – ahte

B

Bak/Bakende – bahta (*butt/buttom/buttock* på engelsk)

Balje – bállja

Bark – bárkko

Barsk – buossje (bøs, bøsing)

Behage – liehket (like)

Bellinger – gábmasa (gamasjer)

Belysning – tjuovgga (skygge)

(Bar)fjell – várre (bar, *barren* på engelsk)

Beføle – njáppat (nappe(t)/knabbe(t))

Benk - beŋka

Berge seg – bierggit

Bergknatt/-nabb – nippa/nibba ((k)nip(p)a /bb -florerer blant fjelltopper i Sør-Norge)

(være i -) bevegelse – labudit (labbe)

Binde – lássit (laste)

Bite – gássket (knaske)

Blekksprut – áhkár (akkar på folkemunne i nord)

Blåse – bássit

Boks – boaksa, låda (låda er boks på svensk)

Boplass – árudahka, sijdda, sadje (rud, set, sæter)

Borg – laddne (Lade; laste/losse-sted)

Botn (hav-, sjø-) – báddne

Brake (torden, trær som faller) – ruossjká (røske, rosser, ruskete vær)

Bratt – tsækko (sjakt)
Bred/vidstrakt - vjddes, vjddás (vid og vidde/vidda)
Brett (plate) – svijlla (svill benyttet om nederste og øverste bord i reisverk som begge er lagt liggende, på/i brett).
Briste (is) – ruossat (røsser, rysser, raser)
Briste (sprekke) – ráhkat (raknet)
Brukbar/dugelig – dågálasj
Brød – lájbbe (lapper og lefser)
Bukk – árek (Hårek; liten bukk = Snorre på sørsamisk)
Bue – svæjbba (sveip)
Bukse – bávsa
Bukt – luokt(a)
Bur – buvrre (jfr. *boerne/buorinna/burra* = oppbevaringssted/(stab-)bur).
Bygd – sijdda (*city/cite* på engelsk/gammel fransk, foruten seter på norsk)
Bygge – biggit
Bytte – lådnot (låne)
Bølge – bárro (båre i NN)
Bøye s. – bådja
Bås – básse
Båtripe – rijppi
Båtslipp – slijppa

D

Da – dalloj
Dag – dahka
Dal (dyp/trang) – riehppe (også navn på minste tingsamling/domstol-organ på Island i middelalder; foruten de *ripheiske fjellrygger* som omtaler de nordligste fjellområdene i Europa hos Plinius den eldre; Nansen 1911:77).
Dattersønn – niejdabárnne (barn?)
Dekk (på skip) – dæhkka
Dekke (substantiv/s.) – gåbtjástahka (kofte-stakk)
Dekke (verb/v.) – loavddet (*load* på engelsk; lade/laste, eventuelt lave/lage)
Denar – denárra - romersk sølvmynt
Den/dem (pron.) – dáнна (likt i dialekter på Innlandet), duokkár (dykkar/dere)

Denne – dáanna

De pers.pron. – sunnuv (*son*, uttales sån, betyr ”de er” på spansk; tilsvarende på litauisk; Aikio 2012).

Derfor (adv.) – dan (*then* på engelsk)

Dette dem.pron. – danna (denne)

Die – njammat (amme)

Diger – stuorra (stor)

Din – duv (du)

Disse – danna (denne)

Dorg (fiskeredskap) - duorggo

Dra (-opp) – gæssádij (”gæsse”/dra-opp buksa på Innlandet)

Dragreim – rájppe (rep)

Drill – boarranábár (bor)

Driste – duosstat (dustete? -se *Freidig*)

Due – duvvo

Dum – jalla (”jalla”/glorete, smakløs)

Dyr – divras

Dytte/stappe - tsåggåt (*chugge* på engelsk)

E

Ektemann – boaddnje (bonde)

(Elg)kalv – gálbbe (kalb på tysk)

Elsker – iehttse, lijkkun (liker)

(Langs-)etter elv – bådij jågá (bådij – båt, ”å bâte/gå båten”)

(Elve)utspring/øvre ende – gierrag (Kjerag i Lysefjorden)

Emne - æbnna

Enkel – álkke

Ennå (ikke) – ájn (ei på nynorsk)

Ens (lik/samme) – sæmmi

Erstatning (vederlag) – buohtto (bot)

Ese – jiesit

Eske – æssko (”ask”, eske, ”esje”, ”øskje”), låda (låda er eske på svensk)

Etter (senere) - mañnel(a) (manjana - i morgen/senere på spansk)

F

- Fare (som kan volde ulykke) – vǫdá (våde)
- Fart (hurtighet) – fártta
- Fat – fádi, gárre (fat, kar)
- Feie ovn/pipe/rør – suohttsit (sot, smutsig)
- Feile (mangle) – fájllut
- Feire – gildástallat (gilde + stelle/stället)
- Fembøring – nieljek (”firemanns”? + jekt)
- Ferdselvei – válkav (*walk* er fortau/gangvei på engelsk)
- Ingenting festet seg – ittjij dabrijda (Itje/ikke), dabrija (do(a)bry er bra på slavisk), ergo; ”itje bra”.
- Fiske – guollit (Gul(l)-stedsnavn langs hele kysten og langs fjorder, elver og vann fra K(G)ola til Gullmarn langs hele Norgeskysten).
- Fisken forsvant – guolle njahppij (fisken nappet)
- Fjellkant – várrerabdda (-rabb)
- Fjellkjede – gájse (gaisi er benyttet om tuppen/odden på saksiske sverd)
- Fjellområde – duottar (Otta)
- Fjellskar, trang fjellkløft – skárdde, skoarru
- Fjelltopp – gájsse, jiertta, tjáhkka (gaisi- og Hjerte-fjellnavn; Sják + tják-stedsnavn på svensk side).
- Fjellørret – dábmuk (Tamok)
- Fjern, langt - guhkken, kukkēs (”gokk” folkemunne på Østlandet)
- (Råtten) fjert – sijdit (skjit)
- Fjære, blottlagt sandbunn ved fjære – Fierva (Aikio 2012:79)
- Fleinskallet/flintskallet – buovddat (*bolded* på engelsk)
- Flis – spánas (s.: spon, v.: spåne, lage spon)
- Flog – bákte (bakke)
- Floke – snárre (snurre, snare, snøre/snor)
- Flokk – ællo (alle)
- Folk – álm mug (almue), fuolkke
- Folkesnakk/slarv – skuoldar (skvalder)
- Forankre – rieggit (rigge, rigging)
- Foran pp.adv. – ávdån (oven, ovenfor)
- (Trang) fordypning, skår – skoarro, skåara

Forgrening – suorre (surre/vikle)
Forhindre – hieredit (gjerde)
Fosse, kraftig regn – sjávvat, sjoavvá, (*Shower* er dusj på engelsk. I tillegg til at Sjoa muligens kan relateres).
Freidig – duosstel (dust)
Full (beruset) – vuola, vuollagin (vuole = full, fyll)
Fornedre/ydmyke seg, en som snart dør – vuoleedit, vuoleidibme (*fol, ful* på hhv. gammel fransk og engelsk, foruten svensk).
(Ta) fyr – buollát (bål)

G

Glatt føre – njalkas (halka er svensk variant av hálke/is)
Gal – skadj (skadd, skadet)
Galle – sáhppe (såpe fremstilles av galle)
Gamme – gábmá
Gane – goubme
Gavl – gáblle
Gavmild – árvas (arv)
Geip - gujbedit
Geitebukk – hábrá (*cabra* på spansk)
Geitekillling – gihttse (get/geit på dansk/norsk; *gida* på gresk)
Geiteragg – sjævssja (tjafs)
Gjelde, kastret – gálldit, gásskásit
Gjemmested, gjemsel – tjiehká (kikke, *tjeka* på svensk)
Gjennomfrisk – lassjuk (...-sjuk)
Gjennomgå (oppleve, erfare) – vásedit (å vase, vasse)
Gjennomvåt – snjarvvat (-våt)
Gjenoppta – joarkket (orke)
Gjerde – jerra, gárdde (gjerde, gard/gård)
Gjespe – gávastit
Gjest, gjeste – guosse, guossit (*guest* på engelsk)
Gjeter/røkter (-rein, -husdyr) – ræjnár, tjæhttár (gjeter)
Gjære – jiesit (yeast på engelsk, ellers kan ese på norsk relateres)
Gjøk – giehka

Gjøre ferdig/ferdigbehandle – gárvedit (garve)
 Gjørme – stæntjo (*stain*; flekk/smuss på engelsk)
 Glattskurt berg – slædo (*slab/slæb* er sva på engelsk)
 Glede – ávvo (*awe* på engelsk)
 Glitre – gilldet (gildt)
 Gloende, brennende – buolle (bål foruten *boil* som betyr koke på engelsk)
 Gni – ruvvit (*rub* på engelsk)
 Godta – dåhkkidit (takke)
 Golv – guolbbe (golvet)
 Golv i luovve (låve) – lappptå (loft)
 Gomme (ostevariant) – gummbá
 Gravere – girjjit (rite/tegne, risse)
 Grav – hávdde (hå/ho/haug + Hovd(e)-stedsnavn)
 Greie/ordne – rájddat (ré/rede)
 Grend – sijdda (seter, *city/cite*; se *Bygd*)
 Gressli – rijdda (rydda/rydning)
 Gress – rásse
 Grop (hull) – rágge, rákke (råk)
 Grums – smadje (smadre, smørje)
 Grunn/årsak – oarre (år-sak)
 Gryte – rujtta
 Grønn – ruonas (bare g-en mangler: g+ruonas, som ved *Gryte*)
 Grågås – gásse (gås, gasse)
 Gulbrunt, om (høst)løv – rusjkudit (rusk, ruskut er ruskete på svensk)
 Gyte – gádet
 Gå ikke alene – ale (ikke/aldri?) aktu (alene, akte/være påpasselig) vuolge (*walk*)
 Gå inn (til) – suogñat (Sogn/Sokn-navn finner vi innerst i mange av fjordene i Sør-Norge. Videre ”innerst i en fjord” – sågge. Socke betyr betyr forøvrig tilhøre/slekte på; om ikke også dette kan være anvendelig, i det minste med de senere ”kirkesognene”, etter kristningen).
 Gå tungt og slapt – stávkot (stokket/stakket, staccato)
 Gå over – vásset

H

Hakke i mindre biter – smájuvit (små + bit)

Hakk – tsæhkká (hakke)

Halsstarrig – tsarnik (starr- (stiv/stri/sterk) + *neck*; nakke på engelsk)

Halte på ene foten - tjiŋgot (hinket)

Halvsove/døse – sujbbot (subbe)

Ham – hábme

Hammer – miehtjer (Mjølner/Mjollne/Mjöllnir)

Hamp – boasstot (bast)

Handling/tiltak/gjerning – doajmma (*toma, tomar*; uttales ”tom(m)a” ta på spansk)

Hane – árrás (*orr-hane*)

Han er/hun er/de er – sán (*son/sán* på spansk)

Hanndyr – årek (Hårek)

Hard – garras

Harke – harkadit

Harm – moarre (murre)

Harr – hárr

Hardt - oarttje

Haspe – ruohkke (rokke og krok)

(En stablet) haug – hárr (horg/haug/røys)

Hauke, hauking – huvkedit, huvkkas

Hav – uovva, marre (hav, *mare* på latin)

Heder – guddne (*good* på engelsk; et gode, en ”Gode”/”goter”, Gud)

Hefte v. – hárr (herde/fastne)

Hei (tørr gressbevakst og treløs slette på fjellet) – vallda (Val(l)-daler florerer i sør)

Hel – álls (*all*, uttalt ál betyr alt på engelsk; *alles* på tysk)

(Stein-)helle – hællo, gierggehællo

Helle – hállaj (Hallevatnet, Helgeroa, Hallingdal, Hell, Håløygaland/Helgeland, osv.)

(Berg-)heller – slahpa (*slab* på engelsk, uttales slæb)

Hemme/hindre – hieredit, tsaggat (gjerde, stagge)

Hende – sjaddat (skjedde)

Hengende klesplagg som henger fritt ned på kroppen – goavnjo (gown på engelsk), slabro (slåbrokk?).

(Sekken-) henger i sjåen – vuossa (påsan/posen) i gahtsusin skieján (sjåen)

(Henge)skavl – guoblla (skavl, skovl)

Hvor – áro (wo?), árrum (warum (hvorfor -på tysk), men samtidig betyr delene ordrett; (war-) var- (-um) rundt -som samlet sett kan relateres til hvor).

Hensyn – vieledus (*feel-* er føler på engelsk)

Henwise – rádjat (rádet, ráde)

Herde – hærddo

Heretter – dássta (neste?)

Herje – radjárastet (*raid* på engelsk; raide, rasere)

Herredømme – viellde (fjeldet/fjellet)

Herske – ráddit (rádde/redet/hersket)

Hespe – vippsja (visp)

Hes – sædos

(Heste)föll – svallje (v uttales ofte f i tysk/germansk og ”sfallje” blir nærliggende föll)

Het – báhkas (bake, bakerovn)

Hete/navn – namma (namn; *name* på tysk)

Hette/hodeplagg – hætto

Heve – lópptit (løftet, løfte)

Hikke – njahkas

Hildring – hildar

Himling – dæhkkovuolle (et dekke + vuolle)

Himmel – almme (*alma*, sjel/ånd/luft/pust: har fellestrekk i både vesteuropeiske språk som i arabisk).

Hindre – hieredit (gjerde), árret, (*pare/parar* å stoppe på latin), tsaggat (stagget)

Hinne/snerk – snárgge

Hissig – buossje (bøs, bøsing i nord; *boss/bossy* bestemme/bestemt på engelsk)

Hjell – jielle

(Hogge i) mindre biter – smájvvit (småbit)

(Hogge)stabbe – stuohppo

Hoppe – gahppadit (*gap* på engelsk uttales gæpp - når man hopper/springer/krysser et gap).

Hudstryke – ruoskit (ruske)

Hule – sluoggo (glugge/gluggo)

Hump – bavlle (*ball* på middel-engelsk: rund haug/ås/generell form. Her spør det om ikke også *voll* kan deriveres).

(Hun) henne/han, hennes/hans – suv (*su* på spansk, *suo* på italiensk)

Hutre – huhtahit

Hva/hvilken (om tid, klokkeslett) – gallen (quale (hva/hvilke) på italiensk)

Hvalross – mårssjá (tilsvarende morsa/mursa/mårsa på galisisk, spansk, portugisisk, baskisk, katalansk, fransk, finsk, russisk, estisk, ukrainsk, polsk, bulgarsk, rumensk, slovakisk, slovensk, tsjekkisk, bosnisk, kroatisk, makedonsk, tartarisk, kasakhisk, aserbajdsjansk og tyrkisk... -gjenspeiler dette muligens deler av handelsnettverk allerede fra eldre jernalder i Vest-Europa? Hval-ross (hval + hest) -betegnelsen ble benyttet i ”norrønt”, og benyttes fortsatt sentralt i Europa sør til og med Italia noe som muligens gjenspeiler senere handel gjennom yngre jernalder og middelalder?).

Hval – sváles (balena på latin, fálaina på gresk; generelt sett rimelig likt for hele Europa inkludert Tyrkia, utenom Russland og enkelte tidligere sovjet-enklaver (kit).

Nise - nisso

(Båt)hvelv (underside av skrog) – goalvva (golvet)

Hva enn – ihka (ikke)

Hvese – tsarrat (snerret)

Hvile/ligge – livva (ligga, *lie* på engelsk)

Hvine (om ild, vind, børsekuler..) – sjudijdit (skjutit – skyter/har skutt på svensk)

Hvit – bedjat (beige på fransk, -om fargen på saueull)

Hvor mange ganger? – galli? (*quale*, hva/hvilke på italiensk)

Hyle/skrike – ritjádít (*ryta* på svensk)

Hylle/avsats i berg – ladnja (lade, ladested/lasteplass), lópptá (loft).

Hyppig – álu, dájvváj (Tavai/davaj/dawaj– kom igjen! på finsk/russisk/polsk)

Hyssing – snuorri (snor)

Høre, hører – gullat, gulá (*kolla*, hør/sjekk på svensk)

Høst(årstid) – tjaktja (jakt, jakta)

Høste – tjuohppat (*choppe* evt. *shoppe* på engelsk, *kjøpe* på norsk, *köp* på svensk)

(Høvel)spon – spánas

Høvle – hievvildit

Høy – alla (*alta* på spansk)

Høyde – alludahka (*alto* + dahka/vei = høydedrag)

Høyere opp – bajás (betyr lav, lavere på spansk...hvilket punkt refereres til, topp eller bunn..?).

Høyne – lópptit (løfte)

Høytidelighet (festlig tilstelning) – ávvobáddá (*awe* på engelsk + *boda/báda*/bryllup på spansk, tilsvarende *bud*, som i gjestebud på norsk).

Høytidsdag – stuorra ájllek (stor-leik/lek)

Høytidsklær – gilldegárvo (gilde + *garb*, distinkte klær på engelsk, som festdrakt)

Høyvann – ullá (*ola/åla* er bølge på spansk)

Hålke – vuodtja (vått?)

Dårlig utført – suodar (sådår, mindre bra på svensk)

Håndtak – gavlla (kjevla)

Håndtere/gripe saken an – dåmadit (*toma*, å ta på spansk)

Hår (stritt) – sjævssja (tjafs, tjafset)

Hårnakkert person – tjårvak (tjorv?)

Hårsiden av et skinn – árrebielle (hår + *piel*, som betyr hud/skinn på spansk/latin.

Som med hvalross/morsa og hval så kan man spørre seg hvor skinn- og pelsvarer i

Romerriket kom i fra, med tanke på at viltbestandene ble større jo lengre nord i

Europa man reiste, hvorpå ”romere” kan ha importert både pels, skinn og varenavn nordfra...).

Håv – håvva

I

Iherdig – sávrrot (stavret)

Ikke – ale, ællim (aldri)

Ild – dállá (bål)

Ile – spájttat (spratt, spurt)

Ille – bahá (*bad/bæd* på engelsk)

Ime (bøyd, kantete nål benyttet til å sy seil) – ájmme

Innbuktning (sekkformet innbukning i terreng) – skåhppe (skap)

Inneha – æjggut (eget)

Innerst i en fjord – sågge (Sokn/Sogn heter det innerst i de fleste fjordene i Norge)

Inne – sinna

Innløse, lånet – lånestit, lådna (låne, lånet)

Innfødt – ieme (hjemme)

Inngang/utgang – ukxa (*exire, exeunt* på latin)

Innhuling – gáhpe (gap, gape)

Innkalle – gåhttjot (gå, gått?)

Innrette – stielit (*stallet/stellit*, har stilt på svensk)
Innsette – biedjat (*biðja, biddian, bid*, be/by/bud på hhvs. ”norrønt”, gammel saksisk, og på moderne engelsk).
Innsjø (dypeste sted) – juhta (djupa)
Innsnevring – tjoalmme (holme)
Innstramming – tjårggidus (tjore)
Inntreffe (finne sted, oppstå) – sjaddat (skjedde)
Inntrengningsevne – tsieggel (sige)
Inntørket – dårbbåt (tørret)
Innvilge – miededit (*mitis* -mild på latin)
(tynn) isskorpe på vann – skoavdde (skodde; -oppstår over vann ved frysing)
Istykkerrevet/slitt – sliggot (slitt?)
Ivrig – rabjjas (rabies/rabiat, fra latin; evt. ”rabagast”)
Ivrig (villig) – buosjet (*busy*, travel på engelsk)
Ivrig etter å – ratjon (*ratio*; motiv på latin)
Villig – miellus (mild?)

J

Jakt/jekt – jákta
Jakt – væjdda (veide), bivddo (bivuakk av franske bivouac i betydning – ”jakttelt/jaktovernatting”?)
Jamre – fuojkket (føyket), luojmmat (ljomet)
(Jernkrok/) skjerding – skiertik
Jern – ruovdde (raud/rød/røye/rust/rev-ræv)
Jernspett – gágga (kakke evt. hakke)
Jerv – jiervva
Jevn (like) – jæbdde (jevne)
Jevn (slett) – jalggit, sjálkkit (halke, håkke/glatt?)
Jevne til – sjallit (sjal eller sjalte?)
(jevn)sterk, kraftkar/sterk/kjempe – gievrre (*guerra, quarrel*, werre/werran: krig/krangel/konflikt på spansk/fransk, engelsk, gammel nord-fransk/saksisk, og både gjev (flott/storkar), tverr, verre og kver(r)ulere kan assosieres eller deriveres).
ja/jo/vel/kan/må – má (litt i samme gate som *må* benyttes i dansk språk)
Jord som er løs – mállde (mold)

Jukse/lure – nárrit (narre)

Juling – dænnjtjá, dienntjít (dengja/denge, *dent* -skade/bulk/"fått medfart" på engelsk, *dint* på middel engelsk 1066-1500).

K

Kagge – gággá

Kai – kádja

Kald, sur vind – guosta, guostabiegga (*gust, gusty*; kald, sur vind på engelsk)

Kald – galmas (førsteleddet rimer med kald, eventuelt har man *calma*, ro/kjøøl deg ned på latin).

(kjennes) kalt – tjåskijdit (tjaskit på svensk)

Kalender – rijmmo (primstaven?)

Kanne – gáddno

Kant – rabbda (rabb)

Kantband (sette på-) – lissto lisstit (list, liste/legge list, lisse?)

Kappe – gáhpo, káhppa

Kappe av – jaládit (gjelde)

Kar (mannfolk) – kárán

Karde og spinne – kárrit ja bådnet (karde, bånde/*bonde* på engelsk)

Kar – gárre

Kasse – kássa, russjo (øskje/eske, se *Eske*)

Kaste – luossat (losse/lossa/løse, kaste loss. *Lazo*, lasso på galisisk og spansk)

Kaste ting/dyr/lasso – sjuohppit (*swop* er å kaste på middel engelsk)

Kaste seg over/gå løs på – validit (valde/volde)

Kaste seg nedfor å skjule seg – labmalit (lavmælt)

Kastevind – bieggarássa (vind + rosse, vindrosser/kastevind)

Kastrere – gálldit (gjelde)

Katt – gáhtto (*gato* på spansk/portugisisk og i Sogn/på Vestlandet)

Kauke – huvkedit (hauke; melodisk roping/lokking blant gjetere (snl.no))

Kav (sjøsprøyt) – tjavve (*thaw*, fra gammel engelsk og på gammel norsk)

Kikke – tjijkkar

Kilde – gálldo (kjelde)

(åpne) kjeften – rahpat (rape)

Kjekle – snarrat (snarre/snerre)

Kjeks (liten flat og tørr kake) - tjækksa
Kjele – skállo (skål)
Kjelke, slede – tjielkká (kjelke), gierris (kjerre)
Kjeller – tjællár
Kjemme håret – rájddat (ré, rede)
Kjevle – tjievvil
Kjole – tjávllá (kjole, sjal)
Kjuke – sváhppa (sopp)
Kjær – gieres, gærrása (kjære og gjerrig, kjæreste)
Kjødets lyst – oattje hálló (haill, knyttes til fiskelykke i nord)
Kjøøl – gielas (*keel* på engelsk)
Kjølig – gálodit (kaldt)
Kjøre, kjørende – vuojedit, vuoje (*voy*, jeg reiser på spansk)
Kjøttkvern – bierggogiernas (bierggo/kjøtt + kjerne/kinne)
Klage, klagemål – gujddet, gujda (kvida/sutre. Quit/quiet/quiettare/kvittering kan videre deriveres til klagemålet)
Klagende – ármet (arm/stakkars)
Klappe til (slå) – dåsskálit (daske)
Klappe sammen – sloahkkat (slukke)
Klar (ferdig/i stand), klargjøre – rejdás (ré, rede/ordne), gárvedit (garvet)
Klesfille/fillete klær – rimssó (remse)
Klok – vijsá (vis)
Kloss – tjulkko (tjukk?)
Klump – tjuokkar (tjukk, evt; tjuke/kjuke, både benyttet om ost og om sopp på trær)
Klut – lurvvo (lurv?)
Kløft – gievttse (juv, gjel)
Kløne(t) – boalbes (bale v.)
Kløv/bør – noade (nåde?)
Kløyve, strimle – spálkkot, sárrat (spalte, spjelke; *serra*, sage/skjære på latin)
Knall (slå, smelle) – bån̄kkát (banke)
Kna – njuvdán (*cnedan* på gammel engelsk)
Knapp/snau – binná (å vinne/rekke/nå)
Knase (når man går på tynn is) – smierrat (Smør-navn assosieres med sår, hogg og rift i terrenget; i overført betydning; fare/risikabelt <https://www.stadnamnfunn.gallery>).

Kneppe/folde hender – nápo ((k)neppe)
 Knitre (om ild) – snjirrat (snerre)
 Kniv – nijbbe (kniv; b uttales ofte v på latin/spansk: ”nijvve”, mens i engelsk har v’ en
 f-lyd: ”nijffe”/knife).
 Knoge/slite – gihtjat (gidde)
 Knott – muoger muohker (mygg)
 Knurre – murrat (murre)
 Knuse – smållit (mole/male/kverne)
 Kokekar – rujtta (gryta)
 Kolle – gåbbå (Gop(p)/Gob(b) -stedsnavn)
 Kommag – gáma gábmag, gábmagahtá (gamasjer)
 Konflikt/strid/krig/krangel – rijddo (strid og stri)
 Konge – gånågis (konungr på ”norrønt”)
 Konsultere – rádev, rádadallet (råd/råde)
 Korg/kurv flettet av tæger – vieddegárre (vidje-korg)
 Korn – gárnne
 (fin)kornet – hiblle, hibles (*hibles* er ydmyk/smått/jord på latin)
 Korrigere – duollit (dårlig; dålig/dåligt på svensk)
 Kort (-en som ikke tenker så dypt/langt) – tsoahke (svak)
 Koste/feie – såbit (sope)
 Krabbe s. – rábbá
 Krafsing – skåhpa (skopa er å måke på svensk, også har man *scope* på middel engelsk
 og *skuppe* på gammel frisisk, begge i betydning spade; evt. *skuffe* på norsk).
 Krans – bårda (bord/rand)
 Krass – garras
 Kreatur – buvve (bufe/storfe)
 Krenge/helle – hállahit
 Krise – hiehte, hiethedille (jette/kjempe/veldig + dille/tilstand)
 (akutt) krise – hæhkkahiethe (*heck*, er et dialekt-uttrykk fra nord-engelsk som gir et
 alternativ til *hell*/helvete..).
 Kritisere – iájtet (jatte)
 Krok – ruohkke
 Krubbe - krubbo
 Krukke – krukko

Krympe/trekke seg sammen – sågnjåt (segne/sige sammen)
 Krøke seg sammen – lubttsat (lute, lutet)
 Krølle – tjurvvit (tjorve/lurve)
 Kue – niejddet (neie)
 (klare seg mot) kulden – bivvat (bivuakk?)
 Kull/trekull – tjahta (tjære)
 Kulp – jårmme (gjørme)
 Kunne – mån, máhttet, gánnedit, bessat (må, måtte, kan, hvis-/”vess at” i nord)
 Kunngjøre – guládit, guládallat (Kalla/rope/kunngjøre på ”norrønt”, *kolla se/hør/sjekk* på svensk. Her kan muligens Gulatinget relaters, noe som ”etymologisk sett” kan indikere et første, større tingsted i relasjon til de øvrige landskapstingene i Norge).
 Kunnskaps-løs, -mangel – máhtodis, mátodisvuohta (dis- prefiks som i latin).
 Kupert – smilltja (Potensielt Smestad og en rekke sme(d)-stedsnavn dersom terrenget ”smelter/renner”, men stedvis kan det nok være vrient å utelukke tidligere smier på stedet).
 Kutte – jallat, jaládit (gjelde)
 Kval – vájvve (veive)
 Kvass – basstel
 Kverne, kvern – goarnit (kvern) , giernas (kjerne)
 Kvige – gujggo
 Kvikk – arvuk (årvåken), varák (virak i betydningen liv/leven)
 Kvinne – nissu (Nis(se)-stedsnavn)
 Kvitre – vitsárdit (vitse)
 Kyss – tjules
 Kølle/klubbe, kubbe – slubbo, jubbo

L

Lage til, anordne – ássat (*hacer*, gjøre på spansk/latin, uttales ”aser”; *assess(er)* er å ordne på gammel fransk og moderne engelsk).
 Lager (forråd, samling) – vuorkká (borg)
 Lake – njáhká
 Land – ednam (*Edhen* og *ednah* på hebraisk i betydning et ”gledens sted”, ellers har man *edinnu* og *edin* i betydningen slette på hhvs. akkadisk og sumerisk...
 Landremse (eid mellom vann/elver) – muorkke (Mork- og Mørk-stedsnavn).

Landvei – gáddek (gå/gang + dekke)
Laske – lásskit
Lass – lássá
Laste på slede o.l. – bårddot (borde, som i borde skip, evt. bardun/bardunere/feste)
Latter – tjajmmusav (mysa/mysigt morsomt på svensk)
Le (for vind)/ly/lun – suodjas (*sota*, på spansk og portugisisk)
Led – lájddo
Ledd – ládas
Lede – lájddit
(lett å) lede – lájdug (duger å leie/lede, ledig)
Ledig/løs – luovas (løs)
Legge (seg nedpå/hvile) – viellidit (hvile)
Legge seg (om gress) – lággat (legge)
Legge inn årer – ájrojt láddit (lade/legge klart)
Legge til siden/spare – siesstet (siste)
Lei – lájddo
Lemen – luoma
(bratt) lende – rádes (ras-terreng)
Lese, leste – láhkát, láhki (*look*, se på engelsk)
Lesse på – tjiektet (jekte, jamfør jektefart)
Lete, letende – áhtsát (át/etter + sate/søke/rydde), áhttse (át/etter + se)
Leven/oppstyr/bråk – sturra (störa, forstyrre på svensk)
Lever (organet) – librrer, lirrve (*lifr* og *livere* på hhv. ”norrønt” og gammel frisisk)
Levning – bátsidis (*body/bodig* fra gammel engelsk, om man ser vekk fra dis- suffiks)
Li – buollda (Boll-stedsnavn)
Ligne – muoduk, sjimuk (*mock/mocquer* på hhv. engelsk og gammel fransk)
(ligne) slekte på – sledut (slechten på nedertysk)
Lignelse/skikkelse/ham – skávve (skape)
Lik – lijkká
Likedan/like – sæmme (samme), gávnnu (jevn), akta (aktig)
Like/synes godt om – lijkkut
Likevel – állas (ellers?)
Lim, lime – lijmma, lijmmít
Lindre – linedit

Line, lineagn – lijnna, lijnnaávnna
Linje - linnja
List/sluhet - sluohkudahka
Liten (ubetydelig, svak) – unne (å unne, underlegen)
Liten/små – små
Liten (hun venter en liten) – smávugijt vuorddá (vordende/blivende/kommende)
Livberge seg – bierggit
Liv, berge livet – hægga, hekkav (hekke, benyttes om fugler)
Livlig – arvuk, varák (årvåken, virak)
Lodde (fiskeart) – loadde
Lodde stemning – gulástallet (*kolla ställe* på svensk)
Loft – låpptå, låbddå
Lokk – låhkke
Lon – savoj savvon (Sav-, Sev-stedsnavn)
Loppe – láffá
Lort – gáhkkeár (*caga* på spansk)
Lose, los – låvssit, låvssá
Love – jáhttet (jatte, gjette)
Lovnad – jáhto (gjetord?)
Lue – gahper (*cap* på engelsk)
Luft som stiger – sviella (svell, sveller)
Lufttett – divtok, divtes (*differ, defer*; stenge på gammel fransk; ellers er dif/dis-
prefiks i latin gjennomgående i betydning fra/vekk fra).
Lugge – nuggit, nuppe (nugge/nappe/gni/skubbe)
Luke, lem – luvkko
Lukte (om hund) – snussot (snuse)
Lukte brent – tsivnijdit, tsivnna (svidd)
Lumsk – bahá (*bad, bæda* på engelsk og gammel engelsk)
Lur - slugas (slu)
Lure/narre – nárrit (narre)
Luring – skuldik, skuldigis (skyldig)
Lurve, lurvet – lurvvo, lurvvot
Lus – dihkke (*tick/ticia* på engelsk/gammel engelsk)
Lutre – rájnnit (rense/reingjøre)

Lyd (gi lyd fra seg i nektende form) – tsuvkket (sukke)
Lykke (følelse av glede) – ávvo (*awe* på engelsk)
Lyn – eldagis (eldr, ild på ”norrønt”)
Lys/skinn – tjuovgga (skygge), ginntal (skinn)
Lyte/feil/mangel – májnne (*meiða*, maim; å skade/lemleste på hhv. ”norrønt” og engelsk, evt. å mangle).
Lær – liertte
Løfte (heve) – lappit (løfte, loftet)
Løkke i enden av lasso – tjoarvvegieras (tjore + gjera/gjøre?)
Løpe (gå) – vuolgget (*walk* er gå på engelsk)
Løse ut/kjøpe fri – lánestit (låne)
Løs - luovas
Løsne – luorkkit (lirke)
Løv – libjes (*leafs* på gammel engelsk)
Låghalt – nuolbbás (snuble, snubba, gjøre kortere på islandsk)
Låse – lássit (læsa/láss på ”norrønt”)

M

Mager (tynn) – rádje (radmager?), skirvva (skrinn evt. *scrawny/scranny*; skranten)
Makk – máhto
Makt (-tilrivelse) – rihpat (ribbet, *rip* og *rippen* på hhv. engelsk og frisisk)
Makt (ha makt over) – ráddit (rædan, rede/styre på gammel engelsk)
Male/kverne – goarnnit (kvernet)
Mane/kalle fram – loagget (lokket)
Mange – moadda, moatten (møte)
Mangfold (rikdom) – boannudahka (*bounty* og *bonte* på middel engelsk og gammel fransk).
Manke – hárjje (hår)
Mannfolk – kárán (kar/karl/mann)
Marked/kjøpstevne – márnán (martnan/marked)
Markere – mierkkit (merke)
Marsvin – marsvijjne
Maturt – ruddarásse (rot? + gras)
Medføre – sjaddet (skjedde)

Medgi – miededit
 Med – miehte
 Medregnet – aktan (akte/ta hensyn til)
 Medtatt – slibttsen (sliten)
 Medynk – ármme (arm/stakkars)
 Meget/veldig – sieldes (særdeles), riek (rik, rikt, riktig mye)
 Meie på kjelke – mæjdda
 Meis (bæreramme) – mæjssa
 Meisel – miejssel
 Meitemark – máhto (*matho* på gammel saksisk relateres til engelske *maggot*)
 Mekre – mehku
 Mektig (rik) – boandá (*bounty* og *bonte* på middel engelsk og gammel fransk).
 Mektig/stor, overveldende – alvvá (*alpha*; både først og størst på latin/gresk)
 Mel – jáffo (-Jafo, Japho er hhv. latinsk og engelsk benevning for byen Jaffa i tidligere Palestina/Israel siden 1948).
 Mellomlegg/sum/ytelse – belaj (*bill, bille(a)* på engelsk og gammel (anglo-) fransk)
 Mellom øya og fastlandet – suolle ja gátte gaskan (Dersom man her benytter gátte/sund + gatje/sand så kan det gi en eldre etymologisk forklaring på Kattegat. (tettere, med mindre-) mellomrom – lávddáp (laftet)
 Mene – miejnnit
 Mengde (stor, mye) – edna (enda?), áлло (alle)
 Merkelig – gámmbal (gammel?)
 Merke – mærkka (merke)
 Mester (læremester) – áhpaddidje (paduah, paido er lærd på hhv. sanskrit og gresk, og Padua/Padova er en av de eldste byene i Italia som i følge Æneiden (skrevet 29 fvt.) ble anlagt 1183 fvt. ([mangler henvisning](#)) Så selv om det nåværende universitetet først ble åpnet i 1222 så kan det late som det har vært et senter for skoling siden oldtiden tatt navnet i betraktning).
 Middagsmat – máles (*mæel* er måltid på gammel engelsk, *meal* på moderne engelsk)
 Mild/myk/ømt – lidnás, lidna (*linda* er hyggelig/fin/vakker på spansk)
 Mild (-som ikke er skarp) – slájvve (sløv, sleivete, sleiv)
 Mimre/minnes – mujttalit (mutt?)
 Mine (-sette opp/ha en sur mine) – gujbbot, gujbedit (geipe)
 Minst – unnemus, smávemus (under, små + -mus-suffiks tilsvarer ”mest” på norsk)

Misfornøyd/sur – suvrrahit (sur, surve)
Misnøye/irritasjon – assjme (æsj?)
Miste – láhppet (loppet/frastjålet), masset (missat/mistet),
Modigere – jálop (galopp?)
Mo – lænndo (land)
More seg – hávsskudallat (*hasco*; avsky, spy/indirekte magekramper på spansk)
Morken – suosno (*sucio*; uren/skitten på latin og spansk)
Morkne – márnát (mørnet)
Mort – muotsek
Mugge – mugga
Mure, mur – muvrrit, muvrra
Møkk – muhkko
Mølje – mulljo
Mørk/stummende mørkt – sjævnjæt (-natt)
Møye – muode (moie/moige/moge, mühe på hhv. middelnedertysk og tysk)
Mål/stemme (grovt mål) – ruobes giella (*robust*; robust på latin, evt. rope + gjalle)
Måle, måler, målestav – miehttit, mihttár, mihttá (*meter/mitter* på gammel engelsk, mäta på svensk.)
Måne/måned – máнно
Måtehold – mutták (måtte, måte)

N

Nagle – návlle
Narre - narrit
Naske – nisskot
Naust – návsste
Navle – náhpe
Navn – namma
Nedlesset/fullastet – ládas (lade, ladet/lastet)
Nedsettende omtale – lájttet (jattet)
Nepe – nábrre
Nerve – nærvva
Nes – nássje (nes), skájdde (skaidi, skei(d); i betydning vannskille og knutepunkt)

Niese – niehpe, næhpát (*napat* og *nephew* på hhv. sanskrit og gammel persisk, og middel engelsk. *Nepis/nepos* på latin).

Nise – nisso

Niste – niesste

Noen (en viss, en eller annen, visse, enkelte) – soamás (*somos*, ”vi er” på spansk/latin), sudes, suhte (*ustedes, su* hhv. *du/dere/De/Dem* og *de* på spansk), muhte (*muito* og *multus* i betydningen mye/mange/flere på hhv. portugisisk og latin).

Noen ting – manġa (mange)

Nok – nuoges, nuokás (nok)

Nokk (krok/trommel/seilvinsj eller ankerspill på båter, samt rokkesnelle) – nuohkke

Norsk/svensk – dárro (dåre) (darruhit = være i affekt, rase i sinne. Doarro, doarroálmaj – krig, kriger)

Not – nuohtte

Nugle – nuovllo

Nybygger – ádáarro (jfr. Norsk/svensk innvandrer/utbygger?)

Nydyrke – ruoddit (rydde)

Nyte – návddahit

Nyttig/passende/dugelig – gávnas (gavne)

Nød – nieda, vada (nød, våde)

Nøle (drøye) – ádjaniit (adjacere på latin: *ad-*; *til*, *-ja*; *der*, i betydning ligge *der/nær* og *hvile/avvente*).

Nøtt – niehtte

Nå (innhente noe) – jáksát (jukset, juksa/fiskeredskap)

Nå – ná (ná) ,dal, dálla (*getæl/jetæl*: rask/klar/aktiv på gammel engelsk)

Nåde – ármmo (arm/stakkars)

Nål – náallo

O

Offerstein – siejdde (seid; mulig avledning til det ”norrøne” seid-begrepet)

Og – ja (*gea* i betydningen så/ja på gammel engelsk)

Og, men, hva med – na, majt (ná, *might*/kanskje)

Også – aj, adjáj (*yai* er ja på middel-engelsk, *ad-*prefikset gir ”til” på latin, ergo ”til-ja/tillegg/det også”, slik jeg tolker det det).

Oi – vuoj

Omkring – birra (virre)

Omfattende/omfangsrik – vijddát (vid)

Område (avgrenset del), havområde – guovllo, merraguovllo (mare og mierra for hav/sjø på hhv. latin og gammel engelsk + golvet).

Området utenfor huset/der ute – álgo, salljo (algo, salgo er hhv. noe og ”jeg går/reiser ut” på spansk).

Omtanke – hukso, huksat (huske)

Omvei – svinge (sving)

Ond – bahá (*bad* er slem/ond fra middel-engelsk)

Opp – bajás (*bajas/bahas* er ned på spansk..hva er referansepunktet; topp eller bunn?).

Oppbevaringsbod – bávvdá (bod), luovve (låve/lavvo)

Oppbevaringsplass – buornna, burra (bur, stabbur)

Oppbrakt/oppblåst – iesen (eset ut/opp)

Oppbrenning – boalldem (bål)

Oppdage/få øye på – ájttsat (øye + sett?)

Oppfatte/høre – gullat (kolla på svensk)

Oppglødd/begeistret – sjamen (*charm* på gammel fransk?)

Opphav – álgo (*algo, aliquod* i betydningen ”noe/noen få” på hhv. gammel galisisk-portugisisk og latin. Alternativt har man *Álgos* og *Algea* på oldgresk i personifiseringer av smerte, guddommer som brakte gråt og tårer ([henvisning mangler](#)). Samtidig finner vi álgo (-begynnelse/opphav/opprinnelig/old/ur) og vuodo (- grunn-; kjerne-; ur-, primær-; grunnleggende-;) forklart fra lulesamisk til norsk.

Opphavelig/opprinnelig – álgos, ieme (*Álgos* og hjemmet/urhjemmet)

Opphetet/hissig – rabjas (*rabies* er raseri på latin)

Oppholde/stanse – árret (*parar, pare* er å stanse på både gammel galisisk-portugisisk og latin; *paret, parettem* betyr vegg på hhv. katalansk og latin).

Opphøre – vásset (pass, passer; å passere på hhv. engelsk og gammel fransk)

Oppi (inne, nede i noe) – sinna (inn, inni)

Oppstyr – sturra (stūr, stôra; hhv. styring og forstyrre på middelnedertysk og svensk)

Oppstå – ilmmat (lêmma; premiss/antagelse fra latin og gresk), sjaddet (skjedde)

Opptenne (bli opptent/ildne) – tsahkkát (*shocked, shokken*; sjokkert på engelsk og middel-engelsk; *choquer, scoc* på hhv. gammel fransk og gammel høy-tysk).

Ordne – riejjdit, gárvedit, dahkat, stiellit (ré/rydde, garve, dekke, stelle)

Ordning – årnig

Orm – germaj, gærmmah (*germen*; løpe/skyte/spire/kvist/ankelbiter på latin)
Orre, orrfugl – hurre
Ost – vosstá
Ovenpå (i etasjen over) – låpptå (loftet)
Overbevisning – vissesvuohta (vise-)
Overfalle – roabmot (roubon; stjele/plyndre på gammel, høy-tysk)
Overfart – rasstim (rast på tysk tilsvarende et veistykke man kan gå innen man pauser)
Overleve – bierggit (berge)
Overmodig – mihástahkes (*mistake*, mistak, mistaka; feil på engelsk, svensk og ”norrønt”).
Overnaturlig – ibmahin (Ibrahim? Arabisk form av Abraham i betydninga ”opphøyd”; overnaturlige vesener eller ting – ibmaha)
Overvåke, overvåker – váksjut, váksjudiddje (våk/våke)
Ovn – vuodna (ovn)

P

Padle, padler – ájrústit, árulij (*ar* er åre på gammel-engelsk og norrønt).
Pakke og snøre fast – gárrat (karke)
Pals/tue i myr – balssa
Pappa – áhttje (*heit* og *aita* på hhv. frisisk og baskisk)
Parat – rejdás (rede/klar og redo på svensk)
Partere – báddit, báddistit (*botch/butcher* er slakte/slakter på engelsk ligger nærmere i skrift og lyd enn gammel-franske *bochier*).
Pass (fjellpass) – gievttse (juv, kjeft, kløft), basska (pass)
Passere – vásset (*passer, passare* på hhv. gammel-fransk og latin, foruten ”å vasse”)
Pels, pelsverk – náhkke, skidde (skinn)
Penge (bruke opp penger) – sállit (solle/sikte, sølt vekk)
Pen (vakker) – fávrro, fávros (fager)
(mindre) pen/pent – sjullo, sjulos (*ciullo, chulo* på hhv. italiensk og spansk, dog bare spansk har en mer negativ bruk av ordet, i retning grov/vulgær/usmakelig/arrogant, mens det på italiensk benyttes om pen/søt/kul.
Pest – dávdá, (dauda/døden), ruohtta (råtne/råtne)
Pigg (opplagt) – arvuk (årvåken)
Pigg (spiss) – snjuhtje (spjut er spyd på svensk, om ikke også snute)

Pike – næjtso, niejte på sørsamisk (jinte/jente)

Pile – snjuvgedit (snøgg/rask/kvikk/snar)

Pilk (fiskekrok) – pilkka

Pil – njuolla (nål), sådde (*shot*; pil eller kastevåpen på middel-engelsk), bielbi (likner pil; Aikio 2012:84).

Pinne (stikke) – stihkko

Pipe (plystre) – snjurggot (snorke)

Pirke opp – skurbbat (skrubbet)

Pirke med pinne/kjepp – skuorrit (har skurit; skåret på svensk)

Pisk, piske – ruosská, ruosskit (ruske, røske)

Planke – pláññka, fiello (fjøl)

Plask, plaske – stuhtja, stuhtjat (styrt-regn; sturte fra middelnedertysk)

Plass – salljo (sal), sadje (sete, set, seter), bájkke (bakke, bakken)

Plass (får du plass til foten i skoen?) – sjiehttá juolgge skuovvaj (sitter...skoen)

Plassere (stable) – bårddet (bære/båret)

Pleie, pleietrengende – sujttit, sujtov (sjuk, syk, syte)

Plog – pluovva (*plow* på gammel-engelsk; med større kontrast til plogr og ploch på hhv. norrønt og middel lav-tysk).

Plukke(r) – tjoagge, tjoakkek (*tacken, takan*; ta på hhv. middel lav-tysk og gammel engelsk).

Plutselig – hækka (*heck/what the heck*; hva i ”heiteste”, nord-engelsk uttrykk)

Plystre – snjurggot (snorke), snjurgádit (siungæ, sjunga på hhv. gammel dansk og svensk).

Pløye – sállat (sollet/så), pluovvit (pløyet)

Port – lijdda (*hlid* på gammel-engelsk), pårttá (*porta* på latin)

Positiv (medgjørlig) – mielag (mild? Noe assosiasjon kan hentes fra mielle som benyttes om sandskråniger, og som da også kan være relevant for Rundemellen og tilsvarende Mell(a/e)-stedsnavn).

Pram – prábma

Pratmaker – jásskáradas (jáss + kar; blir som tullebukk, da jásse betyr å tulle)

Presse (trykke) – dieddet, dæddalit (dytte, dætta/falle/datt)

Presse (bæsj) – gággat (*cagar* er bæsj på spansk)

Presse (nøde, presse på) – nággit (nokk, nøkke?)

Pris (verdsetting) – árvvo (arv)

Propp – snáhpá (snopp -på svensk)
Pukke (knuse) – smållit (male/måle/mole? *Mola* på latin)
Pukkel - tjåggne (Skjongshelleren og andre Skjong-, Sjong-, Tjong-, Jong-navn).
Pulk – gierris (kjerre, *chariot* på latin)
Pupp – njidtje (jinte/jente?), tjidtje (*titt, tete* på hhv. gammel engelsk og –fransk)
Pusle – dullit (dulle), skåhpat (skape, skapa på norsk og svensk)
Puslete, viljeløs – sujbbe (subbe)
Puste – vuojn̄jat (åndet, andat på norsk og svensk), båssit (blåse, puste)
Pølse – márfte (morr-pølse, sognemorr osv.)
Pålegge – biedjat (be; *biđja*, på ”norrønt”)

R

Rad – rájddo
Ragg – sjævssjá (tjafs)
Raide – rájddo
Rake – ráhkkut
Rand (kant) – rabdda (rabb)
Rand (pløyd eller gravd renne bl.a. i åker) – várro (*barro* på spansk, kan kanskje også relateres til bærer/bølger).
Rane – rievvot (rive)
Ransel – lávkka (lokk; om man vurderer en ransel som en beholder med lokk)
Rask – rásská
Rede (klar/parat) – rejdás (rede, redo på norsk og svensk)
Redsel – ballo, balladit (*bello* er krig på latin, evt. *bange?* -på middelnedertysk og dansk).
Red(-skap) – ræjddo
Regn (styrt-/fossregn) – sjoavvá (Sjoa foruten *chuva* som betyr regn på portugisisk), sjåvvuh (*shour, shower* på middel-engelsk og engelsk).
Regne/telle – låhkát (*lokón* betyr se på gammel saksisk slik man har *look* på engelsk i dag).
Reim – rájppe (rep)
Rein – ræjnna
(rein)gjerde – gárdde (gard/gård), gærdda (gjerde)

Reise s., reisende – manno, manne (*man(n)*, *manna* i betydning (voksen) mann/én/folk/de på hhv. gammel-engelsk).

Reise v. (dra) – vuolget (*walk/walked*; å reise til fots i middel-engelsk (samtidig kan det være interessant å se på likheten til *folc/folk* fra gammel-engelsk, som benyttes om folkegrupper, stammer, ”nasjoner”, men også tropper, soldater eller krigere.

Tilsvarende blir *folk* (norrønt, gammel-frisisk), *folc* (gammel-saksisk), *volc* (gammel-høytysk), *volk* (nederlandsk, tysk) og *polk* (russisk) benyttet om både folkgrupper, soldater og krigere, og korresponderer ikke med greske *plethos* og latinske *plebes* som benyttes om øvrig befolkning og mennesker i samsvar med engelske *people*. Dette blir en videre digresjon, men kan ikke mann/manna og folk/volc etc.; som potensielle synonymer i omtalelsen av ”tilreisende og (om)reisende” (og krigerske) i lulesamisk på sett og vis benyttes som et språklig indikasjon på voldelige tilreisende i fra eldre jernalder? I tillegg kan man jo trekke fram dårro: norsk/svensk/rasende/krigersk).

Rekke s. – rájddo (rad)

Rekke v. (nå noe, noen) – jáksåt (*jocus, jux* og juks (evt.; ”velge en lettvent løsning”) på hhv. latin, tysk og norsk).

Rekved – fiervvámuorra (fjord/fjære + *mora*/tre/trevirke på latin)

Rekvirere (bestille) – diŋngut (tinge/forhandle), rávvit (rabatt eller robbe/stjele?)

Ren/renslig, rengjøre/rense/renske, vaske – rájnas, rájnnit, bassat

Renne (pløyd el. gravd) – várro (*barro* på spansk)

Respekt (autoritet) – árvo (arv/ansiennitet)

Ressurs (naturressurs) – luohkko (lukka/lykke)

Rett, rettighet, rettsak, riktig – riektá

Revne – ráhkat (rakne og å ”rekke opp” søm/strikk)

Revne s. (smal revne i berg, hvor foten kan sette seg fast) – sválggo (svelg)

Rev – riebij

Rift (lage rift) – sárgastit (sår + gastit)

Rik/riking/rikmann, rikfolk – boandá, boandá (bonde)

Rime – rijmmit

Ripe (ytterkant skrog/båt) – rijppi

Risiko – vádá (våde)

Rispe – sárgastit (sår...)

Risse – girjjet (rite)

Riste (-matter, evt. av seg støv, snø etc.) – sjavnnjet (sjaue, sjauet)

Rive (til å rake høy) - rijffo

Robbe (frastjele) – rievvot (ribbet om ikke *riot* fra gammel fransk og engelsk relatert til tvister, krangel, sivil ulydighet og strid)

Rokk – roahkka

Ror – stikna (stikka, styre-/rorstikke, rudder-stick, joystick)

Ro/hvile – viellidit (hvile)

Rot/uorden – rávddá (*Roto*/"rátá" betyr ødelagt/"gått i stykker" på spansk)

Rot (trerot) – ruohhtsa

Ruge – lállet ("lalle" er et uttrykk relatert til å sove eller sovne)

Rug, Rugmel – ráhká (rug), ráhkájáffo (-Jafo, Japho er hhv. latinsk og engelsk benevning for byen Jaffa i tidligere Palestina; Israel siden 1948).

Rumpe, bak – bahta (*bauta*, *butt* på hhv. norrønt og engelsk)

Rundt (-halsen) – tjiebeda (kjede)

Ru – ruobes (ru, robust)

Ruse – mierdde (merde/laksemerde)

Ruste seg – russtit, gárvedit (garvet/rustet/erfaren)

Ruste – ruosstot

Rustning (krigskledning) – værjjogárvvo, værjjo (væring/væringgarden/verner og værer + garvet).

Rydde – rádjat

Ryggsekk – vuossa (pose), lávkka (lokk, -en innretning med lokk, se *randsel*)

Rykte – sáhka (soga/saga)

Rynke (bli rynket/bulket) – joarmme (gjørme, den rynker seg/bulker seg)

Rype, rypebær, rypefangst – rievsak, rievsakmuorjj, rievsakbivddo

Rystende – suorgganatte (sorg?), sieldes (skjelte?)

Røre på seg, berøre – labádit (labbe), duohtadit (dytte)

(Vakker) røst – tjáppa giella (*vappa*, *vapa* er vakker på hhv. latin og portugisisk)

Røver – rievvar (både å ribbe og røve kan assosieres her)

Røye – rávddo (røye, rød, rust og jern/ruovdde er samtlige røde i fargen)

Røys (steinhaug, hop) – hárra (*horg* benyttet om hedenske steinhauger i kristenretten)

S

Sag, sage – sáhka, ságut (*sagu* er sage på gammel-engelsk)

Saks – skárjjá (skjære)

Salig – sálug

Sameby – tjiellde (Tel(l)-, Tjeld-, Kjell- og S(k)jell-stedsnavns har paralleller over store hele landet).

Samedrakt – gáppte (kofte)

Sammenblandes, sammenblanding – masstat, mastadis (mestato- og mestái- (mestáre) varianter med samme betydning finnes på latin).

Sammenhengende (på rekke og rad, etter hverandre) – maṅṅálakkoj (manga-, mange- på hhv. svensk og norsk).

Sand – sáddu (sodd/gryn), tjievrra (*tierra* er jord på spansk)

Sandstrand – stráddu

Sann, sannelig – sádnés, sáddnán

Sau – sávttsa

Sei, småsei (mort) – sájdde, muotsek

Sekk – vuossa (pose), lávkka (løkk), diello (deill/slette eller svak fordykning i nord), loabme (lomme).

Selje – sállja

Selv – iesj (ich i betydning jeg benyttes i middel-engelsk og middel-høytysk)

Selvstendighet – luojuvvo (løyve/lov)

Sene – suodna

Sennegress – suojnne

Side - sijddo

Siden, senere – maṅṅela (*mañana, mañá*; i morgen, senere på hhv. spansk og galisisk).

Si – jahttet (jatte)

Sikte – sillit (sile)

Sik – tjuovttja, getjuk, tjusska (Tufs(ing)-navn som Tufsingdalen og Töfsingdalen, som er kjent for godt sik-fiske).

Sild – sildi

Sile, sil – sillit, silles

Sindig – mássjel, mássjelis, mássjelit (Mashallah? –arabisk, med betydningen ”gud har villet det”).

Sinke – suobjjá (subba/subbe)

Sinnsforvirret – skadjalit (skadet), gadjalit (gal)

Sjukdom – dávdá (dauda/døden)

Sjá – skiedjá, skieján
 Skar – skárdde
 Skarp (kvass) – basstel (vass/kvass jamfør b/v uttalelse)
 Skeiv/skrå – vinjo(g) (vinge)
 Skikk, sedvane – dáhpe (dåp)
 Skimte – jiettedit (gjette)
 Skinn (hårsiden av et skinn) – árre, árrebielle (hår, hår + *piel*: skinn/hud på spansk)
 Skive – sjijvvo
 Skje – sjaddat (skjedde)
 Skjele – skielggat
 Skjell/skall – skálltjo
 Skjelve, skjelving – skielbbe
 Skjemmes – skámádit
 Skjerding (stillbar jernkrok) – skierdig
 Skjerme (beskytte) – suoddjit (skydd på svensk)
 Skjule, skjul – tjiehká, tjiehkat (kjika/kikke/se)
 Skjære (fugl) – skirri
 Skjære, skjære et hakk – tjuohppat (chopped), tsæhkkot (-hakket)
 Skjøge – skieges
 Skjøte – sjåpkadit, gárrát (karket/buntet/knøt/snørte sammen)
 Skodde – murkko (mørke)
 Skog – miehttse (*metsä, metsa, meşə* på hhv. finsk, baltiske språk og aserbajdsjansk),
 vuovdde (*bosc/bosque* på katalansk og spansk, i tillegg til tentative Fut- og Fot-
 stedsnavn i Sør-Norge).
 Skoreim – gámagarttsa (gamasjer)
 Sko – skuovva, gáma, gábmag
 Skrape, skraping – skáhpa (skave, skrape, *skâpa, scope* på hhv. svensk og engelsk)
 Skrapebrett – hálldamfiello (-fjøl)
 Skrap – rásská (rask, rasket)
 Skred – rido, rihto (ry/rysse/rase)
 Skrekk/angst/frykt, skremme – ballo, balldet (*bange* og *bangens* på dansk og frisisk,
 ellers finnes *beldurra* for frykt på baskisk).
 Skrubb – skrubba
 Skure – skuorrot, skuvrrit

Skurre – skárrat
Skvalpe – sláhtjat (slá, slár, slátt)
Sky, lettskremt – hárgge (arg?)
Skál – gárre (kar)
Skåre, sprekk – skoarro
Sladder – skuoldar (skvalder)
Slag (art, sort, av mange-) – sládja
Slamre – sliemmit, slæmmodit (*slam*/"slæm" på engelsk)
Slaps – slabttse
Skar/trang fjellkløft - skoarru

"Slett snøfonn på sommeren" – dielle (deill benyttes i nord om ei svak fordypning)

Storm - stoarmmo

(Stue:) Bli fast, stabil, permanent bofast, permanent, stasjonær – stuovvaot, stuovijdit, stuovvásit (stue).

Styr/oppstyr – sturra

Størje - sturjjo

Sving – svingge

Tam – dábma

Tasse/tusse – tjåssat

Tråkk, trø – duolmmot (som gjenfinnes på Dom(m)a/es-nes og Duom(m)asnjarga`er langs kysten fra nord til sør, tentativt i betydningen innhegning og tamreindrift, som kanskje også kan rime med Dombås).

Tygge – duggit

Vanlig, velkjent, opprinnelig, som har vart lenge, erfaren – ieme (hjem, hjemme)

Vei – dahka (Dokka)

Virke til noe – vierkke

Vid (vidstrakt) – vijdes vijddás

Vott – fáhttsa

Ørn – árnas (*erne* og *arne* på hhvs. gammel engelsk og middelnedertysk, *arranoa* på baskisk).

Ørret – dábmuk (Tamokdalen i Troms blant annet)